

Гобозашвілі А.О.

аспірант,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА ПРИНЦИПІВ ВИХОВАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОЛОДІ

Загальноприйнято, що теоретико-методологічні положення філософської діалектики – це ключ до розуміння процесів і явищ, що відбуваються у природі, суспільстві, мисленні. Вони орієнтують на конкретне, багатостороннє вивчення процесів, що відбуваються передусім у навчально-виховному процесі. Діалектика, на відміну від інших концепцій розвитку, розглядає предмети і явища не ізольовано один від одного, а в їхньому взаємному зв'язку, а отже, й у взаємодії та суперечливості [1, с. 235].

В цьому аспекті важливе значення мають філософсько-світоглядні підходи, які визначають саму стратегію дослідження, його загальну спрямованість. Орієнтують на знаходження, відбір, накопичення цілком визначених у соціально-змістовому плані фактів і, нарешті (що, можливо, найголовніше), зумовлюють характер оцінювання (інтерпретації) отриманих результатів дослідження. З цього приводу М. Козюбра розглядає діалектико-матеріалістичну філософію як таку, що «виконує особливу світоглядну і методологічну функцію, яку не можуть взяти на себе окремі конкретні науки» [2, с. 7].

Серед учених не існує єдиної думки щодо трактування поняття «методологічні засади дослідження ідеології та принципів виховання німецької молоді». Так, одні науковці під методологією будь-якої науки розуміють її філософсько-світоглядну функцію, інші ототожнюють її з діалектикою, із загальнотеоретичними проблемами будь-якої науки, треті вважають, що методологія – це самостійна галузь наукового знання, що виходить за межі філософського аналізу (не збігається з філософією), і нарешті, четверті не визнають за методологією статус самостійної науки, а розглядають її як систему принципів і методів логічних прийомів наукового пізнання.

Поширення виховання в освіті цієї країни спирається на прийняту німецьким урядом стратегію гендерної рівності як найважливішої складової всіх державних соціальних та освітніх програм. Їх реалізацію забезпечують: розширення гендерно-інформаційного простору, гендерна статистика, проведення широкомасштабних просвітницьких кампаній, присвячених проблемі гендеру і соціальної відповідальності, поглиблення гендерної компетентності батьків та педагогів як чинників формування гендерної культури молодого покоління.

Ретроспективний аналіз педагогічних джерел дав змогу з'ясувати, що виховання дітей різної статі на німецьких землях упродовж століть було стихійним, причому перевага у здобутті освіти, зокрема професійної, надавалась хлопцям. До XVIII ст. тут домінували погляди на призначення жінки як продовжувачки роду і чоловіка як годувальника сім'ї, панував чіткий традиційний розподіл сфер діяльності на жіночу (приватну) і чоловічу (публічну). Внаслідок освітніх реформ XVIII ст. відбулися певні світоглядні зрушення, які зумовили появу нової навчально-виховної парадигми, спрямованої на підготовку дітей обох статей до сімейного та суспільного життя. Прогресивною ідеєю було надання ширших можливостей дівчатам для самореалізації у шкільній сфері, громадському житті, проте і надалі у педагогіці переважав диференційований підхід. Тому хлопців готували до професійної діяльності, а дівчат – до виконання насамперед ролі хорошої матері, дружини, доброї господині дому [5, с. 98–103].

З'ясовано, що шкільна освіта Німеччини XIX ст. характеризувалася запровадженням коєдукації зі збереженням статеводиференційованого підходу: дівчат навчали вести домашнє господарство, прясти, шити тощо; хлопці опановували інструментальні види діяльності, різні ремесла. Лише наприкінці XIX ст., із появою перших громадських жіночих гуртків, об'єднань, які зініціювали жіночий рух, дівчата здобули право навчатися в університетах. Емансипація, підвищення громадсько-політичної активності жіноцтва у боротьбі за рівний доступ до освіти, рівні соціальні права та можливості створили передумови для формування в Німеччині основних принципів гендерного виховання молоді. На початку XX ст. нацистський режим перекреслив ці позитивні здобутки, нав'язавши німецькому суспільству традиційні гендерні установки: хлопці, чоловіки мають займатися політикою, професійною діяльністю, а дівчата, жінки – домою, дітьми, кухнею, вбранням [4, с. 97–101].

На думку німецького педагога В. Брецінки, цілі сімейного виховання – це ідеальні уявлення про низку рис або окремі якості особистості, котрі батьки чи особи, які займаються вихованням, у силу своїх можливостей прищеплюють їй. Незважаючи на те, до якого віросповідання чи верстви населення відноситься та чи інша родина, існують виховні цілі, які належать до основного суспільного ідеалу, тобто, є спільними для переважної кількості громадян і питання їх виокремлення у Німеччині розглядається як справа, важлива для усієї держави. За переконаннями представників Наукової ради з питань родини при Федеральному міністерстві з питань сім'ї, літніх людей, жінок та молоді (Й. Альтгаммером, С. Вальпер та ін.), увага німецьких батьків на початку XXI ст. має бути сконцентрована на досягненні наступних цілей: 1) максимальне розкриття своєї особистості: розвиток талантів і здібностей дитини, а також розвиток почуття власної гідності і незалежності; 2) самоконтроль: здібність нейтралізувати негативні імпульси, що пов'язані з заздрістю, агресією, егоїзмом і нездатністю приборкувати себе; 3) гуманність та любов до суспільства: сприяння розвитку таких якостей, як дружелюбність, емоційне тепло, здатність налагоджувати тісні контакти з іншими людьми; 4) порядність: здатність відповідати таким основним соціальним стандартам як старанність, почуття відповідальності, чесність, толерантність і уникати заборонену поведінку, що пов'язана, наприклад, з вживанням наркотиків або участю у кримінальних угруповуваннях; 5) пристойна поведінка: дитина повинна навчитись поважати дорослих, перед усім, батьків та літніх людей, бути свідомою своєї родини, визнавати авторитет старших і бути спроможною поводитись гідно у будь-якій ситуації [2, с. 45].

Закономірності в сімейному вихованні, які відбивають об'єктивні, суттєві, необхідні зв'язки, що повторюються, не розглядаються окремо німецькими педагогами, тому і у нашій схемі вони не подані. Можливо, причиною цього є специфіка виховного процесу в родині, тому, скажімо, пріоритети національних морально-духовних цінностей, зважаючи на специфічну для Німеччини мету сімейного виховання, не набувають тут першочергового значення. Однак, більшість з них (таких, як єдність біологічних та соціальних факторів, провідна роль діяльності у розвитку і формуванні особистості) певним чином відображається у принципах сімейного виховання. Під принципами сімейного виховання в Німеччині розуміють основні положення, які, незалежно від наявної ситуації, мають бути реалізовані [3, с. 117]. Розрізняють такі принципи:

справедливість, послідовність, захищеність, довіра, авторитет, доброзичливість, дотримання міри, невимушена атмосфера.

Таким чином, основні педагогічні положення Німеччини суттєвим чином відрізняються від українських, серед яких називають принципи народності, демократизації, гуманізації, природовідповідності, та це природні відмінності, коли мова йде про різні культури і народи, і, відповідно, різні виховні цілі.

Список використаних джерел:

1. Требін М.П. “Гібридна” війна як реальність / Требін М.П. // Український соціум. – 2014. – № 3(50). – 450 с.
2. Шемшученко Ю. Зміцнювати а не розхитувати державний суверенітет / Ю. Шемшученко, О. Скрипнюк // Право України. – 2015. – № 8. – 320 с.
3. Коротяев Б.І. Педагогічна філософія: колективна монографія / Б.І. Коротяев, В.В. Курило, С.В. Савченко. – Луганськ: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2010. – 340 с.
4. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Гурський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І. Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.І. Вікар, 2008. – 534 с.

Карабут Ю.А.

аспірант,

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ А.С. МАКАРЕНКА ТА ОЦІНКА НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ ЗАРУБІЖНИМИ ДОСЛІДНИКАМИ

У розподілі досліджень спадщини А.С. Макаренка на російські та українські, на нашу думку, варто враховувати не стільки національно-мовний чинник, скільки наявність певної специфіки в підходах до вивчення доробку педагога. Звичайно, за радянської доби загальна ідейно-теоретична спрямованість досліджень і в Росії, і в Україні була